

การสร้างอัตลักษณ์เด็กผู้หญิงผ่านวรรณกรรม นิทานเรื่อง “กุงกิง”

FORMING GIRLS' IDENTITY THROUGH CHILDREN LITERATURE “KUNGKING”

เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง*

Yaowanart Panpeng*

* รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

* Associate Dean, School of Communication Arts, Sripatum University, Chonburi Campus

* Email: yaowanart@hotmail.com

บทคัดย่อ

การสร้างอัตลักษณ์เด็กผู้หญิงผ่านวรรณกรรมนิทานเรื่อง “กุงกิง” เป็นการใช้สื่อที่มีอิทธิพลต่อเด็กผู้หญิง คือ นิทานเรื่อง “กุงกิง” มาเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในการส่งเสริมพฤติกรรม ของเด็กในวัยอายุ 3-4 ปี โดยมีการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิง ในนิทานเรื่อง “กุงกิง” จำนวน 4 ชุด 16 เล่ม มีการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ได้แก่ ภาษาที่ใช้เขียนนิทานเป็นกลอนสี่สุภาพ ประมาณ 11 บท ต่อ 1 เรื่อง มีการใช้คำง่ายๆ เหมือนภาษาพูดและภาพประกอบ จะใช้ภาพการ์ตูน มีสีสันสดใส น่าสนใจและเป็นสิ่งที่ เป็นไปตามธรรมชาติ สื่อถึงอารมณ์ของตัวละคร ส่วนการรับรู้อัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิงในนิทานเรื่อง “กุงกิง” ได้มีการสัมภาษณ์จากผู้ปกครองและครูระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 จำนวน 5 คน ถึงพฤติกรรมการรับรู้ ในขณะที่เล่านิทาน และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเด็กๆ พบว่าส่วนใหญ่คุณแม่จะเป็นคนเล่านิทาน ซึ่งเด็กแต่ละคนอาจจะมีรับรู้แตกต่างกัน ทำให้ความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมีความหลากหลาย (Polysemy) เนื่องจากมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการเข้าใจไม่เหมือนกัน สุดท้ายจะนำมาสรุป โดยการนำทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาในเรื่องอัตลักษณ์มาเชื่อมโยงถึงการสร้างอัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิงจากการได้รับฟังนิทานเรื่อง “กุงกิง” คือ มีการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นเด็กผู้หญิงในชนชั้นกลาง แสดงออกถึงพฤติกรรมการกินอยู่ การสร้างบุคลิกภาพ การใช้เวลาว่าง การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ การรับรู้ เด็กผู้หญิง นิทาน

Abstract

Kungking, a children literature, displays a girl whose character play a role in establishing an identity of little girls, ranging from 3 to 5 years old. In the textual analyzing, Kungking's identity is used as an ideal example for girls. There are four series with 16 books altogether. According to the analysis, the style of language used in the literature is a type of Thai poem called Klon Si Suphap. Each chapter contains 11 sets of the poem. The story applies a style of spoken language that makes it easy to read and understand. Shades of colors are suitably used in cartoon characters which helps illustrate different facial expressions naturally.

The perception of girls on the story of Kungking is obtained by conducting an interview from parents and five teachers in kindergarten 1. The interview was aimed at obtaining two main points of information; 1) girls' perceptive behavior during listening to their mothers reading the story, 2) how they apply what they learn in a daily life. Since each girl holds different background knowledge and experiences, their ability to learn is found to vary. Therefore, how they perceive and construct the idea are also different, as the term polysemy can apply. Various experiences also form different perception and understanding.

The theory of cultural studies is applied to construct a relation between Kungking's and girls' identity after they have listened to the story. The story displays how a middle-class girl spend her daily life, eating habit and manner, personalities and how she live with other people in a society.

Keywords: Identity, Perception, Girls, Literature

บทนำ

ปัจจุบันสื่อของเด็กมีจำนวนมาก เช่น หนังสือการ์ตูน รายการเด็กในโทรทัศน์ หนังสือนิทาน หากเปรียบเทียบกันระหว่างหนังสือกับโทรทัศน์ พ่อแม่อาจจะอยากให้เด็กอ่านหนังสือมากกว่าดูโทรทัศน์ ในการใช้สื่อเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวสาระไปให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดใดจะถูกผลิตโดยผู้ใหญ่ออกไปให้ผู้ใช้อีกคือ “เด็ก” ได้รับข้อมูลเรื่องราวเหล่านั้น หนังสือนิทาน เป็นสื่อที่มีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กในวัยอายุ 3-4 ปี เพราะสามารถส่งเสริมให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดี การแก้ปัญหา การเสริมแรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การนำนิทานมาเล่าให้เด็กฟังเป็นการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือมาเล่าให้เด็กฟัง จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือยิ่งขึ้น กิตยวดี บุญชื่อ และคณะ (2540, น. 60) กล่าวว่า เด็ก 3-6 ขวบ ชอบฟังนิทานเป็นชีวิตจิตใจ ชอบคิด ชอบจินตนาการ ครูสามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจโดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว อุตถากร (2519, น. 8) ที่เห็นว่า นิทานเป็นส่วนหนึ่งของต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็ก หนังสือนิทานที่จัดจำหน่ายในท้องตลาดมีความหลากหลายทั้งตัวการ์ตูน เรื่องราวรูปแบบที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาสนใจศึกษาหนังสือนิทานเรื่อง “กุงกิง” เนื่องจากเป็นนิทานที่ผู้ปกครอง ครู และเด็กให้ความนิยมในระดับมาก

นิทานเรื่อง “กุงกิง” เป็นหนังสือนิทาน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการจัดเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 และได้รับรางวัล “การคัดสรรหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 3 โดยสมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน และได้รับการตีพิมพ์ในหลายประเทศ ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์ ฯลฯ (บริษัท แพลน ฟอว์ คิตส์ จำกัด, 2557) แบ่งเป็น 4 ชุด ได้แก่ ชุดสร้างเสริมสุขอนามัย ชุดส่งเสริมทักษะทางสังคม ชุดส่งเสริมสุขนิสัย และชุดวันแสนสนุกของกุงกิง โดยชุดแรกเป็นเรื่องของสุขลักษณะอย่างเช่น ปัญหาหัวเหม็น ตัวมอม ท้องผูก ปวดฟัน ซึ่งเป็นปัญหาสากลพ่อแม่ทั่วโลกต่างก็เคยเจอปัญหานี้ ดังนั้น ถ้าในนิทานเวลาเล่าให้เด็กฟังเขาก็จะรู้สึกเหมือนกุงกิงเป็นเพื่อนของเขา แล้วเขาก็จะได้เรียนรู้ว่า ถ้าทำแบบนี้ จะเกิดผลอะไรตามมา ในขณะที่เดียวกันมันก็สร้างความผูกพันในครอบครัวได้

ภาพที่ 1 ตัวอย่างนิทานกุงกิง

การที่เด็กได้ฟังนิทาน เรื่อง “กุงกิง” จะทำให้ได้รับรู้ความเป็นตัวตนของกุงกิง ที่เป็นเด็กผู้หญิง ในแต่ละเรื่องแต่ละชุดซึ่งจะสื่อถึงนิสัยการปฏิบัติตนเองตามหน้าที่การใช้ชีวิตในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งความสัมพันธ์พ่อแม่ เพื่อน และสังคมจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันของกุงกิง ดังนั้น จากความหมายของ อัตลักษณ์ (identity) หมายถึง ลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ อาจจะหมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ที่รวมสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติที่แสดงออกเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น ตามที่ได้ศึกษานิทาน กุงกิงมาหลายเล่ม จะพบว่า ในพฤติกรรมของกุงกิงจะมีทั้งเชิงบวก เช่น กุงกิงไม่ร้องไห้เวลาไปโรงเรียน กุงกิงรักพ่อแม่และในเชิงลบ กุงกิงไม่ยอมอาบน้ำ กุงกิงไม่ยอมแปรงฟัน ซึ่งจะมีการอธิบายถึงที่มาของพฤติกรรมต่างๆ เรียงร้อยเป็นเรื่องราว และนำเสนอมาในเหตุการณ์ที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้านหนึ่งของอัตลักษณ์นั้นทำให้เด็ก ๆ รู้สึกว่าเรามีความเหมือนกับเด็กคนอื่นๆ ที่ได้่านนิทานเรื่อง “กุงกิง”

ในการสร้างอัตลักษณ์นั้นอาจจะเกิดจากการที่ได้ฟัง ได้รับรู้เรื่องราวของนิทาน ผ่านพ่อ แม่ หรือคุณครูที่เล่าให้ฟัง เนื่องจากเด็กในวัยปฐมวัย หรือ อายุ 3 -4 ขวบนั้น ยังไม่สามารถอ่านหนังสือเองได้ การรับรู้ผ่านภาพและเสียงอ่านของผู้เล่านิทานทำให้เด็ก ๆ ได้เข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ของกุงกิงในแต่ละเรื่อง ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาว่าในวรรณกรรมเรื่องนี้ ผู้เขียนมีการกำหนดอัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิง ก็คือ กุงกิงไว้อย่างไรบ้าง และทำให้เด็กมีอัตลักษณ์ตามที่รับรู้จากนิทานหรือไม่ เพื่อจะได้นำไปพัฒนาในการสร้างสื่อของเด็กในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป

การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)

นิทานเรื่อง “กุงกิง” โดยผู้เขียน คือ มนฤดี ทองกลอย และ วาดภาพ คือ นพดล กำจรไพศาล เป็นนิทานที่สร้างมาเพื่อสื่อสารกับเด็ก โดยการสร้างตัวละครมาเป็นเพื่อนๆ กับเด็ก ๆ เรียนรู้ผ่านภาพและตัวอักษรในนิทาน แล้วนำมาใช้ในชีวิตประจำวันมีขนาด 24x24 เซนติเมตร เป็นขนาดจับถือได้สะดวกพิมพ์ 4 สีจำนวน 30 หน้า เล่มแรกเริ่มมาจากนิทานเรื่องกุงกิงปวดฟัน และมีเรื่องอื่นๆ ตามมาในชุด การส่งเสริมสุขนิสัย ใช้การสื่อสารโดยกลอนสี่สุภาพ เพื่อช่วยในการจดจำง่าย ผู้ปกครองจะใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารสอนการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันให้แก่เด็ก และเป็นการสร้างความผูกพันในครอบครัว เพราะเป็นการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ กับลูก เนื่องจากเด็กในวัย 3-4 ขวบ ยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้ พ่อ แม่ ผู้ปกครองจะต้องให้เวลาในการเล่า นิทานเรื่อง “กุงกิง”

ภาษาที่ใช้ในการเขียนนิทาน

ภาษาที่ใช้เขียนเป็นกลอนสี่สุภาพ ประมาณ 11 บท ต่อ 1 เรื่อง มีการใช้คำง่ายๆ คำไทยสองพยางค์ คำประสมสองพยางค์ หรือสามพยางค์ คำซ้อนสองพยางค์ คำซ้ำที่มีความถี่สูง เป็นคำที่นำมาใช้แต่งบทร้อยกรองสำหรับเด็ก เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายได้ทันทีที่มีภาพประกอบ ภาษาที่ใช้ความหมายเด่น หมายถึง ความหมายของคำ และความหมายของเนื้อความในบทร้อยกรอง ร้อยกรองแต่ละบทจะใช้คำที่มีความหมายเด่นชัด เข้าใจได้ทันที ไม่กำกวม ไม่กำกวม ในนิทานจะใช้คำง่ายๆ บางคำเสมือนภาษาพูด เพื่อให้เด็กๆ เข้าใจ และคำซ้ำ เช่น

การใช้คำง่ายๆ เหมือนภาษาพูด

“สิ่งของส่วนตัวยังหลาย อย่าปล่อยให้ใช้ร่วมกันนะจ๊ะ

เชื้อโรคมีอยู่ทุกที่ ล้างมือให้ดีห้ามขยี้ตา”

การใช้คำว่า “นะจ๊ะ” เป็นภาษาพูดที่แสดงถึงความใกล้ชิดสนิทสนม ไม่เป็นทางการ

การใช้คำซ้ำ

“เล่นเพลินจนตัวเลอะเทอะ กุ้งกิ้งยังเปลือยใช้มือขยี้ตา

ขยี้ปั๊บ คั่นยุบคั่นยิบ กะพริบตาปริบปริบ รู้สึกเคืองตา”

การใช้คำว่า “คั่นยุบคั่นยิบ” เป็นการใช้คำซ้ำ คือ คำว่า “คั่น” และ คำว่า “ปริบปริบ” เป็นการใช้คำว่า “ปริบ” ทำให้เป็นการย้ำเตือน และเป็นการสร้างความน่าสนใจฟังในการอ่าน

ภาพประกอบ

ในนิทานเรื่อง “กุ้งกิ้ง” ใช้ภาพการ์ตูน มีสีสันสดใส น่าสนใจ และเป็นสิ่งที่นำไปตามธรรมชาติ ขนาดของภาพไม่ใหญ่ หรือเล็กเกินไป เพื่อสื่อความหมายเหมือนความเป็นจริง ภาพจะทำหน้าที่บรรยาย เรื่องโดยตลอดและช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านคำ ช่วยขยายความรู้ด้านต่างๆ ของเด็กให้กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขนาดของภาพเหมาะสมกับเรื่องและถูกจัดส่วน เช่น นำตาน่ารัก สวยงาม ไม่พิการหัวโต ตัวเล็กเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย แสดงการกระทำต่างๆ มีการถ่ายทอด อารมณ์ที่น่าพอใจ ไม่น่าพอใจ

ภาพที่สื่อถึงอารมณ์ของกุ้งกิ้งรู้สึกมีความสุข จะมีประกอบอยู่ในนิทานเรื่อง “กุ้งกิ้ง” ทุกชุด ทุกเล่ม โดยเฉพาะในชุดวันแสนสนุกของกุ้งกิ้ง เช่น กุ้งกิ้งไปทะเล กุ้งกิ้งไปโรงเรียน และชุดส่งเสริมทักษะทางสังคม จะเป็นเรื่องราวที่ทำให้กุ้งกิ้งประทับใจ สนุกที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมีความสุข ภาพประกอบ จะมีภาพในลักษณะดังกล่าวมาก ดังภาพประกอบด้านล่าง

ภาพที่สื่อถึงอารมณ์ของกุ้งกิ้งรู้สึกไม่ค่อยมีความสุข ส่วนใหญ่จะมีภาพลักษณะนี้จะมีประกอบอยู่ในนิทานเรื่อง “กุ้งกิ้ง” ในชุดส่งเสริมสุขนิสัย ได้แก่ กุ้งกิ้งปวดฟัน กุ้งกิ้งหัวเหม็น กุ้งกิ้งท้องผูก กุ้งกิ้งตัวมอมและชุดเสริมสุขอนามัย ได้แก่ กุ้งกิ้งเป็นไข้เลือดออก กุ้งกิ้งเป็นอีสุกอีใส กุ้งกิ้งเป็นตาแดง กุ้งกิ้งเป็นหวัด ซึ่งภาพในลักษณะอารมณ์ไม่ค่อยมีความสุข เกิดจากการเจ็บป่วย การไม่พอใจในการถูกบังคับ แนะนำจากพ่อแม่ให้ทำในสิ่งที่ควรทำ เช่น ในเรื่อง กุ้งกิ้งท้องผูก กุ้งกิ้งถูกบังคับให้รับประทานผัก ก็เลยไม่ชอบ และอาจจะเกิดจากการเสียใจ เช่น ในเรื่อง กุ้งกิ้งตัวมอม เมื่อกุ้งกิ้งไม่ยอมอาบน้ำ ทำให้เพื่อนๆ รังเกียจ ก็เสียใจ ร้องไห้ แต่สุดท้าย ถึงจะเจ็บป่วยอย่างไร สุดท้ายกุ้งกิ้งก็เป็นเด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ และคุณหมอ ทำให้หายป่วย ฉะนั้นก็จะมีภาพในลักษณะอารมณ์แบบพอใจ มีความสุขในทุกๆ เรื่องเช่นกัน

นิทานเรื่อง “กุ้งกิ้ง” มีความสำคัญต่อพฤติกรรมตามวัยของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นการรวมกลุ่มฟังนิทานซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ทางสังคม เช่น เรียนรู้มารยาทในการฟัง การปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน ลดการยึดติดตนเองเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ ตัวแบบ ซึ่งหมายถึง “กุ้งกิ้ง” และเนื้อหาสาระในนิทานดังกล่าว จะเป็นตัวชี้แนะพฤติกรรมนั้น เพื่อทดสอบว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ เพื่อให้สังคมยอมรับตนเองมากขึ้น โดยจากเนื้อหาเรื่องราวของนิทานแต่ละชุด แต่ละเล่มของกุ้งกิ้งนั้น มีการใช้ภาษาอ่านง่าย เป็นการเขียนแบบกลอนสี่สุภาพ ใช้คำเชื่อม คำพ้องเสียง คำซ้ำ ฟังดูเพลิดเพลินเวลาที่ผู้ปกครองเล่าให้ลูกฟัง ถ่ายทอดเนื้อหาในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องใกล้ตัวที่เด็กๆ สามารถสร้างความเข้าใจได้ไม่ยาก ประกอบกับมีภาพประกอบเป็นภาพการ์ตูน ทั้งตัวละครหลัก ได้แก่ กุ้งกิ้ง ถ่ายทอดลักษณะของเด็กผู้หญิงในครอบครัวของกลุ่มคนในระดับสังคมชนชั้นกลาง อยู่ในครอบครัวเดี่ยว อาศัยอยู่บ้านกับพ่อแม่ และแม่ ไม่มีพี่น้อง ในเรื่องจะมีตัวละครเสริม เป็น พ่อ แม่ ครู หมอ เพื่อน และญาติ ตามแต่ละเรื่องราวในเมืองที่กุ้งกิ้งอยู่จะมีการสะท้อนให้เห็นถึงความมีน้ำใจระหว่างผู้คน เพื่อนบ้าน ปู่ย่าตายาย ฉากส่วนใหญ่จะใช้บ้านเป็นหลัก เพราะเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กๆ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บ้าน แต่มีการสร้างประสบการณ์ให้กุ้งกิ้งได้เรียนรู้สถานที่ภายนอก เช่น โรงเรียน ตลาด สวนสัตว์ บ้านญาติ บ้านเพื่อน และบทสรุปของนิทานแต่ละเรื่องจะสอนให้เด็กๆ รู้จักการปฏิบัติในเรื่องการดูแลสุขภาพสะอาดของร่างกาย และการรับประทานอาหารให้เหมาะสม ชุดส่งเสริมสุขนิสัย ได้แก่ กุ้งกิ้งปวดฟัน กุ้งกิ้งหัวเหม็น กุ้งกิ้งท้องผูก กุ้งกิ้งตัวมอม สอนให้เด็กๆ รู้จักการเรียนรู้ในสถานที่ที่เด็กๆ บางคนอาจจะยังไม่เคยไป และการปฏิบัติตัวในการไปสถานที่ต่างๆ ให้เหมาะสม ในชุดวันแสนสนุกของกุ้งกิ้ง ได้แก่ กุ้งกิ้งไปโรงเรียน กุ้งกิ้งไปทะเล กุ้งกิ้งไปตลาด กุ้งกิ้งไปสวนสัตว์ สอนให้เด็กได้มีความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น ๆ มีน้ำใจ ในชุดส่งเสริม

ทักษะทางสังคม ได้แก่ กุ้งกึ่งรักเพื่อน กุ้งกึ่งรักพ่อแม่ กุ้งกึ่งรักญาติ กุ้งกึ่งรักเพื่อนบ้าน และสอนให้รู้จักโรคติดต่อที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กๆ ได้ หากปฏิบัติตนไม่เหมาะสม และการดูแลสุขภาพเมื่อเป็นโรคติดต่อในชุดเสริมสุขอนามัย ได้แก่ กุ้งกึ่งเป็นไข้เลือดออก กุ้งกึ่งเป็นอีสุกอีใส กุ้งกึ่งเป็นตาแดง กุ้งกึ่งเป็นหวัด

การรับรู้อัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิงในนิทานเรื่อง “กุ้งกึ่ง”

การสื่อสารโดยการเล่านิทานเรื่อง “กุ้งกึ่ง” ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองและคุณครู ที่ได้อ่านนิทานเรื่อง “กุ้งกึ่ง” ให้เด็กระดับปฐมวัยฟัง โดยแบ่งเป็นผู้ปกครอง คือ คุณแม่ จำนวน 3 คน และคุณครู จำนวน 3 คน ทำให้ทราบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครอง ซึ่งในที่นี้ หมายถึง คุณแม่ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเรื่องเพศเดียวกัน และสายสัมพันธ์ของแม่กับลูกผู้หญิงจะแนบแน่นมากกว่า เพราะนิทานเรื่องนี้ตัวละครเป็นเด็กผู้หญิง และในเรื่องแม่จะสืบทอดมากกว่าพ่อในการสอนการใช้ชีวิตประจำวัน คุณแม่ใช้เวลาในการเล่านิทานให้ลูกฟังเวลาก่อนนอน วันละ 2-4 เรื่อง เล่าตั้งแต่ลูกอายุ 1 ขวบ จนถึงปัจจุบัน บางเรื่องเล่าซ้ำหลายรอบ การเล่านิทานให้เด็กฟัง และเด็กเกิดการรับรู้ในกระบวนการสื่อสาร เด็กผู้หญิง จึงหมายถึง ผู้รับสาร (Receiver) ผู้ถอดรหัส (Decoder) ผู้ฟัง (Listener) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของนิทานดังกล่าว ดังนั้น เด็กผู้หญิงจะได้รับสาร หมายถึง “เรื่องราวของนิทานเรื่อง กุ้งกึ่ง” สะท้อนถึงการดำรงชีวิตประจำวันของ “กุ้งกึ่ง” ในชุดนิทาน อธิบายถึงการดำรงชีวิตของบุคคล การสืบทอดค่านิยม ทศนคติ ความรู้ จากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “วัฒนธรรม” (ชิตาภา สุขพล่า, 2548, น. 126) และตามแนวคิดของ Geertz (1973) ได้ให้นิยามว่า “วัฒนธรรมคือบันทึกการกระทำ (Acted Document) ที่อยู่ระหว่างสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมา” (Constructed) โดยที่มองว่า “ทุกอย่างที่ปรากฏในสังคมนั้นเป็น document (อาจเทียบได้กับคำว่า “text” ของกลุ่มสัญลักษณ์วิทยา – Semiology) ไม่ว่าจะเป็นรูปวาด การเต้นรำ หนังสืออ่านเล่น ละครโทรทัศน์ ชิ้นงานโฆษณา ฯลฯ ล้วนเป็นการกระทำที่มีความหมายแสดงออกมาและจำเป็นต้องตีความเพื่อทำความเข้าใจ การศึกษาวัฒนธรรมจึงต้องศึกษาความหมายที่ซ่อนอยู่ในระบบสัญลักษณ์เหล่านี้ซึ่งสอดคล้องกับทศนคติต่อแนวคิดเรื่อง “สื่อ” และ “การสื่อสาร” ของทฤษฎีวัฒนธรรม ของกาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) ในทฤษฎีสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) ตามทศนคติแบบการประกอบสร้าง (Construct) พบว่า คุณค่าและความหมายของนิทานเรื่องนี้จึงถูกประกอบสร้างขึ้น ผ่านกระบวนการสื่อสารจากคุณแม่ในแต่ละครั้งด้วย เป็นการถ่ายทอดความหมาย “เด็กผู้หญิง” ผ่านตัวละครคือ “กุ้งกึ่ง” ว่าควรมีลักษณะเช่นไร จากการศึกษา นิทานเรื่อง “กุ้งกึ่ง” จะมี 4 ชุด แต่ละชุดส่งเสริมสุขนิสัย ทักษะทางสังคม สุขอนามัย และเสริมประสบการณ์สถานที่ต่างๆ ในชุดวันแสนสนุกของกุ้งกึ่ง

ในกระบวนการสื่อสารแต่ละครั้ง ไม่จำเป็นต้องมีความหมายเพียงหนึ่งเดียว หากแต่ด้วยการถอดรหัสจากจุดยืนและประสบการณ์ของเด็กที่รับรู้แตกต่างกัน การรับรู้ของมนุษย์เริ่มจากสิ่งเร้ามากระตุ้นอวัยวะความรู้สึก โดยผ่านความสนใจ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กได้ฟังนิทาน จากนั้นเริ่มประมวลความคิดจากเสียงเล่านิทานที่ได้ยิน เก็บข้อมูล สังเกตจากสีหน้า แววตา น้ำเสียงของคนเล่านิทาน เด็กๆ เกิดความสนใจ ติดตามความเชื่อ ทศนคติ วัฒนธรรม สังคม เพื่อตีความทำความเข้าใจออกมา โดยแสดงออกมาทางพฤติกรรม ได้แก่ การบอก การเล่าต่อ รวมถึงการปฏิบัติตามกุ้งกึ่งในเรื่องราวที่ได้ฟังมา เช่น กุ้งกึ่งหัวเห้มน เพราะไม่สระผม ทำให้ผมมีกลิ่นเห้มน ไม่มีเพื่อนเข้าใกล้ เมื่อเด็กๆ ฟังแล้ว เกิดการรับรู้ เกิดความเชื่อว่าหากไม่ยอมสระผมจะทำให้หัวเห้มน ไม่มีเพื่อนเล่น ตลอดจนเรื่อง “กุ้งกึ่ง” ตอนอื่นๆ ที่คุณแม่ที่เป็นคนเล่านิทานทำให้ความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นส่งผ่านไปให้เด็กเกิดการรับรู้มีความหลากหลาย (Polysemy) ไปด้วย เช่น กุ้งกึ่งไปเที่ยวทะเล เมื่อเด็กฟังนิทานเรื่องนี้แล้ว บางคนเคยไปทะเลบางแสน บางคนเคยไปทะเลหัวหิน หรือทะเลที่อื่นๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ทะเลบางแสนมีต้นมะพร้าว มีร้านค้าขายของตามชายหาด มีเรือกล้วย มีห้วยยางให้เข้าว่ายน้ำ ส่วนทะเลหัวหิน ไม่มีต้นมะพร้าว มีร้านค้าขายของ และมีม้าให้ขี่เล่น เด็กเคยไปทะเลหัวหิน แต่ไม่เคยมาทะเลบางแสน ก็อาจจะเข้าใจว่าทะเลจะมีม้าให้ขี่เล่นเหมือนกัน โดยการผลิตเนื้อหานี้ มีคุณแม่ซึ่งเป็นคนเล่านิทานด้วย อาจจะมีการเติมเนื้อหา น้ำเสียงเพิ่มเติม และ

มีการใส่การถอดรหัสจากการอ่านของคุณแม่ ลือสารไปยังลูกอีกชั้นหนึ่ง เช่น คุณแม่ชอบไปทะเลหัวหิน จึงใส่ทัศนคติชื่นชอบมากกว่าทะเลบางแสน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยเรื่องเด็กและสื่อ โดยวิธีการศึกษาทางวัฒนธรรม ของ David Buckingham (2012) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นกระบวนการของสังคมที่เกิดขึ้นจากการผลิตจากเนื้อหาที่มีความหมายเฉพาะ เช่น นิทานเรื่อง “กุงกิง” ปวดฟัน หมายถึง เด็กผู้หญิงอายุ 4 ขวบ กินขนมแล้วไม่ยอมแปรงฟัน จึงทำให้ปวดฟัน เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็กๆ เมื่อผู้รับสารนั้นได้ตีความ หรือได้วิเคราะห์จากการฟัง ซึ่งจะย้อนกลับมาสู่กระบวนการผลิตซ้ำได้อีก หมายถึง เด็กๆ จะไปอ่านนิทานเรื่องที่คล้ายๆ กัน หรือมีผู้เขียนนิทานเรื่องเกี่ยวกับการดูแลรักษาฟัน ในนิทานเรื่องใหม่ หรือมีการเล่ารอบใหม่ โดยคนเล่านิทานเปลี่ยนไป เป็นต้น ดังนั้น ตามความเชื่อของ Impact Theory ผู้รับสารนั้นมีลักษณะเคลื่อนไหว (Active) ตามทฤษฎีของวัฒนธรรมศึกษาเชื่อว่าผู้รับสารนั้นไม่เพียงแต่เลือกเปิดรับและเลือกใช้สื่อหรือสารเท่านั้น แต่ยังเลือกที่จะ อ่านความหมายหรือตีความหมายสารตามที่ขั้นตอนของการถอดรหัส อย่างในงานวิจัยของวรชัย วานิชวัฒนากุล (2548) เรื่องการสื่อสารความหมายใน “การ์ตูนไทยพันธุ์ใหม่” ซึ่งศึกษาการถอดรหัสของผู้รับสารที่เป็นเด็ก พบว่า กลุ่มเด็กชาย 8 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีภูมิหลังทางด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยทางด้านจิตวิทยาค่อนข้างคล้ายคลึงกัน แต่มีการตีความการ์ตูนไทยพันธุ์ใหม่แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างในเรื่อง “ภูมิหลังทางวัฒนธรรม” คือต้นทุนความรู้เดิมทางวรรณคดีและนิทานพื้นบ้าน ในกลุ่มเด็กที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมมากกว่าจะมีการตีความแบบตั้งคำถาม ได้แย้ง ต่อรองกับการ์ตูนไทยพันธุ์ใหม่มากกว่าเด็กที่มีต้นทุนความรู้เดิมน้อย เป็นต้น

การสร้างอัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิง

นิทานเรื่อง “กุงกิง” เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ความรู้สึกรับรู้อย่างแรงกล้าในอัตลักษณ์เด็กผู้หญิงที่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและสร้างอัตลักษณ์ของในบริบทของครอบครัวและชุมชนของเด็กๆ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน บ้านเพื่อน บ้านญาติ ตลาด สวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความสัมผัสของพวกเขากับคน สถานที่และสิ่งของ และการกระทำและการตอบสนองของผู้อื่น อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่คงที่เป็นสิ่งที่หล่อหลอมจากประสบการณ์ เมื่อเด็กมีประสบการณ์ในเชิงบวก พวกเขาจะพัฒนาความเข้าใจของตัวเองอย่างมีนัยสำคัญและเป็นที่เคารพและรู้สึกถึง รู้สึกรับรู้ของการเป็นส่วนหนึ่ง สิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ขึ้นมานั้น อาจจะได้จากการบริโภค (Consumption) ในชีวิตประจำวัน เด็กผู้หญิงในวัยนี้ มีลักษณะเป็นอย่างไร

“กุงกิง” ถูกกำหนดให้มีอัตลักษณ์ เป็นเด็กผู้หญิงในวัย 3-4 ขวบ ในครอบครัวเดี่ยวของชนชั้นกลาง ในสังคมเมืองชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงในวัยนี้ มีกิจวัตรเริ่มตั้งแต่ตื่นเข้ามาอาบน้ำไปโรงเรียนโดยนั่งรถโรงเรียน ทำกิจกรรมที่โรงเรียน เสร็จ นั่งรถโรงเรียนกลับบ้านมาเล่นกับเพื่อนๆ ผู้ใกล้ชิดกุงกิง คือ คุณแม่ เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ คุณแม่จะเป็นคนแก้ปัญหาให้ แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ ก็ตาม เด็กๆ จะเรียกหาคุณแม่เพื่อให้ช่วยเหลือโดยสัญชาตญาณ ในนิทานเรื่อง “กุงกิง” นี้ มีการเล่าเรื่องโดยผ่านเหตุการณ์ในการส่งเสริมทักษะในนิทานชุดต่างๆ ได้แก่ ชุดส่งเสริมสุขนิสัย ชุดส่งเสริมทักษะทางสังคม ชุดเสริมสุขอนามัย และชุดวันแสนสนุกของกุงกิง แต่ละชุดมีการแสดงถึงอัตลักษณ์ของกุงกิงที่เป็นตัวแทนของเด็กผู้หญิงในวัย 3-4 ขวบนี้ ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การกินอยู่ที่ตอนแรกไม่ชอบกินผัก แต่พอเกิดอาการท้องผูกก็ปวดท้อง จนต้องไปพบหมอ และเกิดความเข้าใจยอมกินผัก

- การสร้างบุคลิกภาพ การรักษาความสะอาดของร่างกาย การอาบน้ำ สระผม ที่ในนิทานจะสอนว่าหากไม่ดูแลความสะอาด อาจเกิดผลเสียกับร่างกายได้ เช่น ถ้าไม่อาบน้ำจะตัวเหม็น ถ้าไม่สระผมจะคันหัว รู้จักพูดจาไพเราะ รู้จักมารยาท กับผู้ใหญ่ จะสังเกตได้ว่ากุงกิงจะพูดไพเราะกับกับพ่อแม่ และผู้ใหญ่ สิ่งนี้จะเริ่มต้นแบบให้เด็กๆ ทำตามได้

- การใช้เวลาว่าง การเรียนหนังสือ การเล่น เป็นการแสดงออกให้เห็นว่าส่วนใหญ่นักผู้หญิงจะไปเล่นกับเพื่อน ผู้หญิง ได้แก่ กุงกิงกินขนม และคุยเล่นกันกับเพื่อนผู้หญิง ที่ชื่อ น้อยหน่า

- การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใหญ่ และเพื่อนๆ ชอบช่วยเหลือ แบ่งปัน เป็นเด็กมีน้ำใจ เช่น กุ้งกิ้งเที่ยวบ้านญาติ เมื่อไปถึงบ้านคุณตา คุณยาย กุ้งกิ้งก็ช่วยเหลือคุณยาย โดยการช่วยถือของ พบญาติ คุณลุง คุณป้า ทักทายโดยการสวัสดี เมื่อได้รับของก็กล่าวว่า “ขอบคุณ” กุ้งกิ้งไปโรงเรียน เมื่อไปโรงเรียนมีน้ำใจกับเพื่อน แบ่งกันเล่นของเล่น ตั้งใจเรียน คุณครูรักเอ็นดู ฯลฯ

จากการศึกษาเนื้อหาเรื่อง “กุ้งกิ้ง” พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นรากฐานสำหรับการสร้างอัตลักษณ์ ‘ฉันเป็นใคร’, ‘ฉันเป็นส่วนหนึ่งได้อย่างไร’ และ ‘สิ่งที่มีอิทธิพลต่อฉัน’ สอดคล้องกับทฤษฎีสำนักพัฒนาธรรมชาติศึกษา ในด้านการสื่อสารวัฒนธรรม โดยมีการวิเคราะห์ (Textual Analysis) คือ นิทานเรื่อง “กุ้งกิ้ง” เน้นการสื่อสารวัฒนธรรม ในระดับสังคม “ครอบครัว” ที่ศึกษาวัฒนธรรมแบบพรรณนาแบบแผนชีวิตประจำวันของผู้คน (Descriptive Approach) โดยมีการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ สิ่งประกอบสร้าง (Construct) ความหมายของอัตลักษณ์เด็กผู้หญิง อายุ 3-4 ปี ผู้ศึกษาจึงมีการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองและคุณครูของเด็กผู้หญิงอายุ 3-4 ปี ประกอบกับดูพฤติกรรมจากการเล่นของเด็ก พบว่า เด็กๆ รู้จักการแบ่งปันสิ่งของ หรือเมื่อไปร้านของเล่น ไม่ต้องเอาของเล่นก็ได้ เหมือนกับพี่กิ้ง ในนิทานเรื่องกุ้งกิ้งไปร้านของเล่น เด็กๆ รู้จักการแบ่งปันวันละ 2 ครั้ง เพราะกลัวพี่กิ้ง เด็กๆ รู้จักโรคติดต่อ และวิธีการดูแลรักษา เช่น โรคอีสุกอีใส โรคไข้เลือดออก อย่างบทความเรื่อง “บางครั้งเป็นคนไทย บางครั้งไม่ใช่ อัตลักษณ์แห่งตัวตนที่ผันแปรได้” ของ นิติ ภวัครพันธุ์ (2541) ได้ขยายความไว้ว่า อัตลักษณ์มีคุณลักษณะสำคัญสองประการ คือ อัตลักษณ์มีหลายมิติ และมีพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ทั้งนี้ นิติ ได้ศึกษากรณีของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนในแถบยานนาวาที่เรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนคริสต์ และแต่งงานอยู่กับผู้หญิงมุสลิม โดยตั้งปัญหาว่า คนกลุ่มนี้ จะประกอบสร้างอัตลักษณ์อย่างไร ข้อค้นพบของนิติชี้ให้เห็นว่า การแสดงออกของอัตลักษณ์หนึ่งๆ จะเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ที่ต้องแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร เช่น ลูกครึ่งไทย-จีน จะแสดงอัตลักษณ์ “คนจีน” เมื่อออกไปทำงานทำตามห้างร้าน ทว่าเมื่อต้องไปสอบชิงทุนเรียนต่อต่างประเทศและต้องแข่งขันกับชาติอื่นๆ ในเอเชีย เขาแสดงอัตลักษณ์เป็น “คนไทย” ออกมา เพราะฉะนั้น แม้ว่าคนๆ หนึ่งจะมีอัตลักษณ์หลายมิติ แต่การแสดงลักษณะใดออกมาสื่อสารกับคนอื่นนั้น ขึ้นอยู่กับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่คนเหล่านั้นต้องช่วงชิงมา เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ของเด็กผู้หญิง การแสดงลักษณะใดออกมาที่พบได้จากการสังเกตพฤติกรรม จะเห็นว่า ในบางสถานการณ์เด็กผู้หญิงในวัย 3-4 ปี จะมีความคิดเห็น และการกระทำแตกต่างกัน จะ

บทสรุป

การเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยแรกมีอิทธิพลต่อโอกาสต่างๆ ในชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีและความรู้สึกถึงการเชื่อมโยง การมองโลกในแง่ดี การมีส่วนร่วมในประสบการณ์จะช่วยให้เด็กพัฒนาทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ เช่น การสอนให้รู้จักเคารพผู้ใหญ่ สอนให้แบ่งปัน สอนให้ช่วยเหลือคนอื่น ครอบครัว และโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการประกอบสร้างให้เด็กๆ เกิดการเรียนรู้ และสร้างอัตลักษณ์ในตนเอง ฉะนั้นนิทานเรื่อง “กุ้งกิ้ง” เป็นเพียงสื่ออย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลแก่เด็กผู้หญิงอายุ 3-4 ปี แต่ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะนอกจากสื่อ สถานที่ เหตุการณ์ การสื่อสารจากผู้ส่งสารอย่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ล้วนมีส่วนในการถ่ายทอดความคิด ทัศนคติให้เด็กๆ ได้เพิ่มเติมตามสิ่งที่เขาอยากให้เป็น ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา ได้กล่าวว่า ผู้รับสาร คือเด็ก อาจจะไม่เข้าใจหรือไม่ได้รับรู้ (Perception) และถูกโน้มน้าวได้ง่ายๆ หากแต่เด็กเองก็จะสร้างความหมายในขั้นตอนของการถอดรหัสได้ โดยมีการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ สิ่งประกอบสร้าง (Construct) ขึ้น โดยผลการวิจัยจากการด้านการรับรู้ จดจำ และตีความของเด็กพบว่า ตัวแปรด้านอายุ และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการรับรู้ การจดจำ และตีความ จากงานวิจัยของ วรเชษฐ หอมจันทร์ (2540) ที่ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อ ฉะนั้น การรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการสร้างความหมายในพฤติกรรม ดังนั้น เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ในทิศทางที่เหมาะสม ผู้ปกครองควรใช้เวลา และสร้างประสบการณ์ให้เด็กๆ ได้เรียนรู้สิ่งในที่ต้องในการดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป

บรรณานุกรม

- กลุ่มจิตต์ พลายเวช. (2527). รายงานผลการวิจัยทุนวิจัยคณะอักษรศาสตร์เรื่องหนังสือสำหรับเด็ก
ในช่วงปี พ.ศ.2525-2529. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). แนวพินิจใหม่ในสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2556). สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และนันทกา สุธรรมประเสริฐ และเอกธิดา เสริมทอง. (2554). ผู้คนที่หลากหลายใน
การสื่อสาร : เด็ก สตรี และผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง
กับการสื่อสารศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กิตติยวดี บุญชื่อ และคณะ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- กิ่งแก้ว อัดถากร. (2519). คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- เกริก ยუნพันธ์. (2539). การเล่านิทาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). บทสรุปการทำความเข้าใจสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.
- ชิตาภา สุขพล่า. (2548). การสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิตยา คชภักดี. (2543). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บริษัท แพลน ฟอว์ คัดส์ จำกัด. (2558). นิทานเรื่องกิ้งกิ้ง. สืบค้น 13 เมษายน 2558,
จาก <https://www.planforkids.com/>
- ลาวัญญ์ ลังขันธ์านนท์. (2552). การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในนิทานพื้นเมืองลาวลุ่ม. วารสาร
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 6 (3), 107-125.
- วรเชษฐ หอมจันทร์. (2540). การรับรู้ของเยาวชนในเขตชุมชนคลองเตยเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์
ในการชักจูงเยาวชนไปสู่การสร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
คณะนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรชัย วานิชวัฒนากุล. (2548). การสื่อสารความหมายใน “การ์ตูนไทยพันธุ์ใหม่” (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิวิวรรณ ฤทธิสาร. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย
ที่ใช้วิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพและวิธีการสอนแบบปกติ.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Buckingham, D. (2012). *Children and media: a cultural studies approach*.
Year 5 N°. 2 Jan./June 2012 – São Paulo – Brasil p. 93 – 121
- Den B., B. V. & Den B., J. V. (2000). *Children and Media: Multidisciplinary
Approaches*. APD, Netherlands: CBGS & Garant Publisher.
- Geertz, C. (1973). *The Interpretation of cultures*. New York: A Member of the Perseus Books Group.